

Bulletin společnosti přátel historie města Chrastavy

№ 278
7-8 / 2023

Počátky skautingu v Chrastavě

Počátek světového skautského hnutí sahá do roku 1907, kdy zorganizoval první tábor (dnes je považován za počátek skautského hnutí) na ostrově Brownsea ve Velké Británii poručík Robert Baden-Powell, když předtím požádal krále o uvolnění z vojenské služby, aby mohl zahájit činnost skautské organizace.

Pro úplnost je třeba zmínit ještě osobnost, která měla na toto hnutí (a o českém skautingu to platí dvojnásob) rovněž mimořádný vliv. Jedná se o Ernesta Thompsona Setona, přezdívaného "Černý Vlk". Tento zálesák, znalec přírody, spisovatel a kreslíř založil už v roce 1902 ve Spojených státech organizaci Woodcraft Indians (v roce 1916 se změnila na Woodcraft League) – organizaci či spíše hnutí nejen pro chlapce, postavené na ideálu života v přírodě, hnutí naplněné romantikou amerických indiánů, s vypracovanou symbolikou, rituály a výchovným i sebevýchovným programem v duchu lesní moudrosti.

Za rok vzniku českého skautingu se pokládá rok 1911, kdy český středoškolský profesor tělocviku Antonín František Svojsík, vždy známý jako Antonín Benjamín Svojsík či prostě A.B.S., inspirován návštěvou Anglie, založil první český skautský oddíl. Zakladatelé českého skautingu především usilovali o to, dát hnutí národní charakter. To se projevovalo už na faktu, že slovo „Skaud“ bylo nahrazeno českým „Junák“.

Junák v Chrastavě

V našem městě byl již na podzim 1945 zahájen nábor děvčat i chlapců do nového vznikajícího skautského oddílu pod vedením zkušeného činovníka pana Karla Kopeckého. V poválečné době vedl zároveň skautský oddíl i ve Vítkově. Oba oddíly byly v roce 1948 novým komunistickým režimem zrušeny.

K obnově Junáka v Chrastavě došlo až na jaře 1968, přesněji ve středu 25. května. První skautská schůzka proběhla v "rokli Úmluvy" na Ovčí hoře z podnětu zakladatele Mirka Krňáka (skautskou přezdívkou Bručoun). Sešli se tu Pavel Zákora, Jarda Setnička, Michal Mlynář, bratři Vejstrkovi a dalších šest budoucích skautů. V následujícím období probíhaly schůzky u dnes již zaniklého srubu nedaleko rokle. Hlavní náplní činnosti bylo složení nováčkovské zkoušky a plnění skautského desatera, což byly základní podmínky pro složení skautského slibu. Skauti používali Skautské příručky a skautské praxe.

26. října 1968 proběhl v "rokli" první slib 1. skautského oddílu za hojné účasti příbuzných chlapců, kamarádů i široké veřejnosti.

Poté Pavel Zákora seřadil budoucí členy do řady, představil je střediskovému náčelníkovi Mirkovi Krňákovi a po vyčtení každého z nich skautského slibu: „Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe: milovati vlast

svou Československou republiku, věrně jí sloužit v každé době, plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony junácké, duší i tělem být připraven (a), pomáhat bližním," jim připnul slibový skautský odznak. Potom je přivítal podáním ruky náčelník do řad skautů.

**Skautský slib v Rokli úmluvy na Ovčí hoře –
26. 10. 1968.**

Skauti při výsadbě „Lípy svobody“ – 27. 10. 1968.

27. října 1968, den po prvním skautském slibu, se chrastavští skauti zúčastnili výsadbě „Lípy svobody“ k 50. výročí vzniku Československé republiky na autobusovém nádraží.

Účastnili se jí představitelé města, žáci a učitelé školy i široká veřejnost. Tento počin dnes představuje tabule, umístěná před dnes již vzrostlým a košatým stromem, jejíž realizaci před několika lety taktéž inicioval bývalý člen Skautu v Chrastavě.

Je důležité neopomenout, že lípa dorostla do dnešní podoby také díky neúnavné péči paní Děkanové, která ji chodila pravidelně zalévat.

Nově vzniklý skautský oddíl se scházel v zimě 1968/69 každou sobotu v budově bývalého hotelu Praha naproti mateřské škole v Nádražní ulici.

Chrastavské Světlušky

24. května 1969 proběhl v Rokli úmluvy slib dívčího oddílu Skautů – Světlušek, který zní: *Slibuji, že se budu snažit hledat Pravdu a Lásku, být prospěšná své vlasti a zacho-vávat zákon světlušek.*

Světlušky zdraví dvěma vztyčenými prsty – ukazováčkem a prostředníčkem těsně u sebe. Ty připomínají slib a zákon. Palec, který překrývá prsteníček a malíček, nám správně ukazuje, že silnější má vždy chránit slabšího. Světlušky, vlčata, skautky i skauti na celém světě si podávají levou ruku, protože je blíž k srdci, které znamená lásku a přátelství.

Skautská symbolika

Znak Skautů tvoří skautská lilie, která byla původně znakem, který se používal na starých mapách k označení severu, jako základního směru, který námořníci dokázali určit. Proto symbolizuje i správný životní směr. Smysl znaku je, že skauti i skautky mají žít v duchovní čistotě, mají jít přímo a nikdy se neodchýlit od cesty dobra. Tři lístky lilie znamenají tři body skautského slibu, který vysvětluje tři základní povinnosti, které má každý skaut i skautka:

- povinnost k Nejvyšší Pravdě a Lásce
- povinnost k sobě

- povinnost k druhým.

Tři listy také symbolizují tři věkové stupně skautingu:

vlče / světluška:

děti ve věku 8–10 let, tedy přibližně žáci na prvním stupni základní školy. Věk, kterému vládne fantazie a nadšení pro každou zábavu.

skaut / skautka:

Žáci druhého stupně základní školy ve věku 11–14 let, kteří touží po nových zážitcích a partě správných kamarádů.

rover / rangers:

Dospívající mládež ve věku 15–24 let hledající vlastní cestu životem. Svůj program si většinou připravují sami.

Oldskauti a rodinní skauti:

Oldskauti jsou dospělí členové Junáka nad 25 let, tzv. dospělý kmen (většinou vedoucí oddílů a další činovníci a dobrovolníci). Dokáží ostatní strhnout tak, aby je následovali a rozvíjeli skauting.

Znakem Junáka je skautská linie doplněná o znak psolavců. Chodové, kteří strážili české hranice, se tak stali vzorem českým skautům. Modrý trojlístek pod lilii nosí skautky. Skautskou lilii může na levé klopě krojovky nosit ten, kdo složil skautský slib a stal se tak opravdovým členem celosvětového skautského bratrství.

Znakem světlušek je trojlístek, oddíl světlušek se nazývá roj.

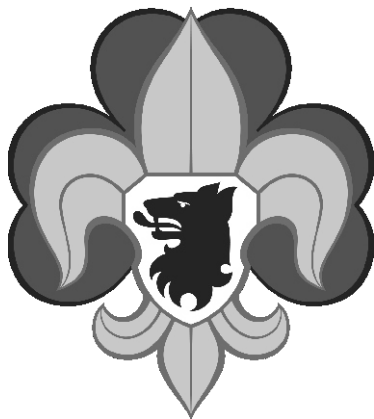
**Pozvánka
na první slib
dívčího oddílu
skautek, 1969,
kreslený
Vladimírem
Krňákem**

Znakem vlčat je hlava hledajícího vlka a jejich slib zní: *Slibuji, že se vynasnažím být poslušným vlčetem své smečky, se kterou budu hledat nejvyšší Pravdu a Lásku, že každý den vykonám dobrý skutek.*

Družina vlčat se nazývá šestka. V jejím čele je rádce neboli šestník, zástupcem je podšestník.

Oddíl se nazývá smečka, jejímž vůdcem je Akéla. Pozdrav vlčat jsou dva vztyčené prsty do V, což značí nastražené vlčí uši, palec stejně jako u Světlušek kryje prsteníček a malíček, neboť silnější chrání slabší.

Skautská lilie

Na jaře 1969 se skautský oddíl, kromě schůzek na Ovčí hoře, scházel také v domě čp. 139 na náměstí (vedle řeznictví), později krátce v budově skladů v Tovární ulici pod dnešní továrnou Vzduchotechnik. Pak skauti našli nové útočiště – klubovnu přemístili na dlouhodobější místo do suterénu ve vile Trpišovských (dnes již nestojí) v Pobřežní ulici.

Všichni tři bratři – Jirka, Milan a Aleš Trpišovští – byli členy skautu. Klubovna sloužila oddílu v letech 1971–72 a byla vyzdobena kresbami Mirka Křížáka a vyřezávaným totemem, který vyrobil Pavel Zákora.

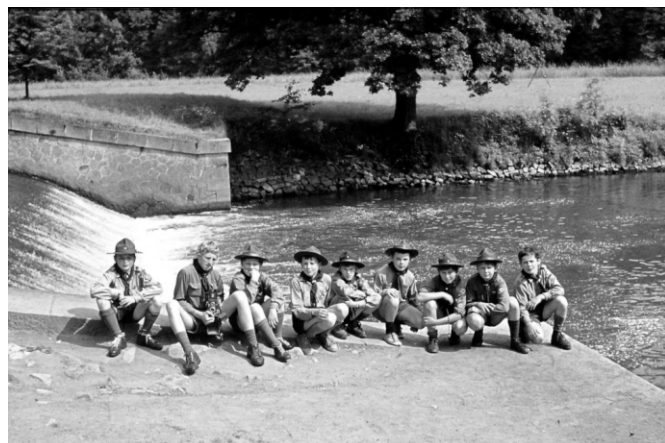
V létě roku 1969 se také konal první putovní tábor, který byl vždy první dva týdny v červenci.

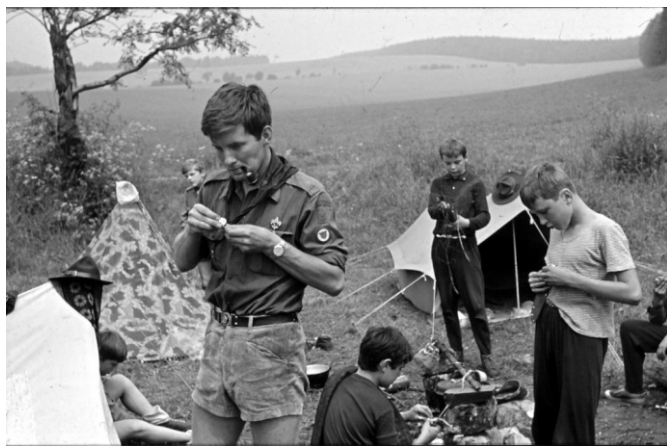
Na tomto prvním táboře byli vedoucími Pavel a Václav Zákorovi. Druhý jmenovaný pořizoval svým fotoaparátem Praktika dokumentaci na tehdy vzácné diapozitivy, které se později u Zákorů promítaly a některé z nich jsou součástí tohoto článku. Jardovi Setníčkovi byla zapůjčena na tomto táboře Pavlova Flexareta (také druh fotoaparátu), než si časem pořídil svůj fotoaparát coby nerozlučného „partáka“. Právě díky těmto dokumentaristům můžeme dnes nahlédnout do života skautů i tímto způsobem. Tábor v létě 1969 byl namířen do oblasti Adršpachu a Babiččina údolí, leč byl po týdnu předčasně ukončen kvůli dlouhotrvajícímu dešti, ale radost z vydařeného putování nebyla o to menší.

Před odjezdem na výpravu na vlakovém nádraží.

Tábor chrastavských skautů v roce 1969 – Adršpach

Skautský tábor Adršpach 1969

Příspěvek na pokračování

Použité zdroje:

- osobní vyprávění bývalých členů skauta v Chrastavě, zejména Jaroslava Setníčky a Aleše Trpišovského

- veřejné internetové zdroje

- Chrastavské listy 5-2023: článek Vzpomínky

Bulletin

Společnosti přátel historie města Chrastavy

Nº 278 bylo vydáno v červenci 2023

Vydává jako přílohu Chrastavských listů a pro svoji potřebu Společnost přátel historie města Chrastavy.
Toto číslo připravila: Miloslava Stavínohová.

Napsat nám můžete na e-mail: sphmch@volny.cz

